Starševska odgovornost – pravica do varstva in vzgoje otroka ter stikov

Madžarska

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

V praksi starševska odgovornost (starševo izvrševanje varstva in vzgoje otrok) vključuje določitev imena mladoletnemu otroku, skrb zanj in njegovo vzgojo, določitev njegovega prebivališča, upravljanje njegovega premoženja, pravice in obveznosti v zvezi z njegovim pravnim zastopanjem in pravico imenovati skrbnika ali skrbniku odvzeti skrbništvo.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Ne glede na to, ali starša živita skupaj ali ne, velja, da skupaj izvršujeta varstvo in vzgojo otrok, če nista sklenila sporazuma ali če skrbniški organ oziroma sodišče ne odloči drugače.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Na Madžarskem je skrbništvo pravna ureditev, s katero se zagotavljajo skrb za mladoletnike, njihovo zastopanje in upravljanje njihovega premoženja prek skrbnika, ki ga imenuje skrbniški organ, če ni starša z varstvom in vzgojo otroka. O potrebi po imenovanju skrbnika lahko skrbniški organ obvesti vsakdo. Bližnji sorodnik mladoletnika ali oseba, ki skrbi za otroka, pa skrbniški organ mora obvestiti, da je treba imenovati skrbnika; enako obveznost imajo tudi sodišča in drugi organi.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Tudi če starša ne živita več skupaj, velja, da skupaj izvršujeta varstvo in vzgojo otrok, če nista sklenila sporazuma ali če skrbniški organ oziroma sodišče ne odloči drugače. Starši, katerih življenjska skupnost je prenehala, se lahko dogovorijo o delitvi pravic in obveznosti v zvezi s starševsko odgovornostjo, vendar morajo svojim otrokom zagotoviti uravnotežen življenjski slog (rešitev, pri kateri otrok izmenično živi pri obeh starših, na primer ni možna, če starša živita predaleč narazen in bi to pomenilo preveliko breme za otroka). Sporazum staršev potrdi sodišče. Če se starša ne moreta dogovoriti o pravicah in obveznostih v zvezi s starševsko odgovornostjo, sodišče odloči, kateri od staršev bo izvrševal varstvo in vzgojo otrok. Sodišče pri odločanju upošteva, pri katerem od staršev je bolje zagotovljen otrokov fizični, duševni in moralni razvoj.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Če želita zakonca razvezati zakonsko zvezo s skupno izjavo volje in tako namero o razvezi zakonske zveze pisno predložita sodišču, mora vloga vključevati tudi sporazum staršev o varstvu in vzgoji otrok. Sodišče potrdi sporazum s sodno odločbo v postopku razveze zakonske zveze, saj brez takega sporazuma zakonske zveze ni mogoče sporazumno razvezati.

Po potrebi sodišče ob razvezi zakonske zveze izda odločbo glede varstva in vzgoje otrok tudi, če stranki tega v vlogi ne zahtevata. Sodba sodišča prve stopnje, zoper katero ni vložena pritožba, postane pravnomočna šele 15 dni po izteku roka za vložitev pritožbe.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Zakonca si lahko pred začetkom postopka za razvezo zakonske zveze ali med njim prostovoljno ali na pobudo sodišča pomagata z mediacijo, da se sporazumno rešijo vsi spori glede njunega razmerja ali razveze zakonske zveze, kot je vprašanje starševske odgovornosti. Dogovor, dosežen z mediacijo, lahko predložita v postopku sodne poravnave. Sodišče in/ali skrbniški organ (v svojem postopku) lahko (na zahtevo ali lastno pobudo v zadevah, ki so v njegovi pristojnosti) odredi staršem sodelovanje v mediaciji, da bi se doseglo ustrezno sodelovanje med staršem, ki izvršuje varstvo in vzgojo otroka, in staršem, ki ne živi z otrokom, in da bi se zagotovile pravice starša, ki ne živi z otrokom, namen tega pa je zagotoviti ustrezno izvrševanje starševske odgovornosti ob potrebnem sodelovanju staršev.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Sodišče pri odločanju v sporih o tem, kateremu staršu se podelita varstvo in vzgoja otroka, zasliši oba starša in v upravičenih primerih tudi otroka. Varstvo in vzgojo otroka lahko v celoti podeli enemu od staršev ali pa enemu podeli izvrševanje nekaterih pravic in obveznosti v okviru varstva in vzgoje otroka, drugemu staršu pa druge take pravice in obveznosti. Sodišče lahko starša, ki ne živi z otrokom, pooblasti za izvajanje nekaterih nalog v zvezi z nego in vzgojo otroka ali pa ga izjemoma v celoti ali delno pooblasti za upravljanje otrokovega premoženja ter pravno zastopanje otroka v zadevah v zvezi z njegovim premoženjem. Sodišče lahko omeji ali odvzame pravico do odločanja o temeljnih vprašanjih, ki vplivajo na prihodnost otroka, če je to v korist otroka. Vendar pa ne more odrediti skupnega varstva in vzgoje otroka, saj je to mogoče ustanoviti le na podlagi sporazuma staršev, ki ga lahko sodišče potrdi.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Ne. Če sodišče varstvo in vzgojo otroka podeli enemu od staršev, lahko starš, ki ne živi z otrokom, še naprej izvršuje pravice v zvezi s starševsko odgovornostjo pri temeljnih vprašanjih, ki vplivajo na prihodnost otroka. Za taka temeljna vprašanja se štejejo določitev in sprememba imena mladoletnega otroka, določitev otrokovega prebivališča, če se to razlikuje od prebivališča starša, določitev otrokovega prebivališča v tujini z namenom dolgotrajnega bivanja ali naselitve, sprememba otrokovega državljanstva ter izbira njegove šole in poklica.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Sodišče ne more odrediti skupnega varstva in vzgoje otrok; v postopku glede zakonske zveze lahko samo potrdi sporazum staršev o tem in pri tem upošteva otrokove koristi. Pogoj za tako potrditev je, da starši, katerih življenjska skupnost je prenehala, svojim otrokom med izvrševanjem skupnega varstva in vzgoje otrok zagotavljajo uravnotežen življenjski slog. Če se sodišču to ne zdi izvedljivo, lahko sporazuma ne potrdi. V okoliščinah, ki zahtevajo nujno ukrepanje, pa lahko starš sprejme samostojno odločitev, nato pa mora o tem brez odlašanja obvestiti drugega starša (na primer v primeru nujnega medicinskega posega).

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

V zadevah v zvezi z varstvom in vzgojo otrok se lahko obrnete na skrbniški organ ali sodišče, odvisno od tega, ali med vami kot starši obstaja spor glede izvrševanja skupnega varstva in vzgoje otrok oziroma ali mora sodišče odločiti o varstvu in vzgoji otrok.

Tožbo je treba vložiti pri sodišču, ki je krajevno pristojno glede na toženčevo stalno prebivališče (če tega nima, pa njegovo začasno prebivališče) ali glede na zadnje skupno prebivališče zakoncev.

Tožbo je treba pisno vložiti pri pristojnem sodišču. Glede uvedbe postopka in vsebine vloge glej tudi poglavje z naslovom Kako postopati?. V zadevah, ki se nanašajo na starševsko odgovornost, je treba poleg informacij, ki se na splošno zahtevajo, navesti tudi podatke o sklenitvi zakonske zveze ter rojstvu otrok, ki so se rodili v zakonski zvezi in so še živi, priložiti pa je treba tudi rojstne liste otrok.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Sodni postopek na podlagi tožbe za ureditev varstva in vzgoje otrok ter namestitve otroka pri tretji osebi:

Če starša, katerih življenjska skupnost je prenehala, ne dosežeta dogovora, sodišče na zahtevo ali lastno pobudo dodeli varstvo in vzgojo otroka enemu od staršev. Pri odločanju upošteva koristi otroka in oceni, pri katerem od staršev je bolje zagotovljen otrokov fizični, duševni in moralni razvoj.

Tožbo glede ureditve vprašanja, kdo bi moral izvrševati starševsko odgovornost, glede varstva in vzgoje otroka ali sprememb posameznih pravic v zvezi z varstvom in vzgojo otroka, namestitve otroka pri tretji osebi ali spremembe take namestitve lahko vloži starš ali skrbniški organ. Tožbo mora vložiti eden od staršev zoper drugega ali skrbniški organ zoper oba starša. Tožbo za spremembo namestitve otroka pri tretji osebi je treba vložiti zoper osebo, pri kateri je otrok nameščen.

Sodišče mora med postopkom zaslišati oba starša, v upravičenih primerih (ali če tako zahteva sam otrok) pa tudi otroka. Če je otrok star vsaj 14 let, lahko sodišče o njegovem varstvu in vzgoji ter namestitvi odloči le z njegovim soglasjem, razen če otrokova izbira ogroža njegov razvoj.

Sodišče lahko staršem naloži udeležbo na mediaciji, da se zagotovita ustrezno izvrševanje starševske odgovornosti in sodelovanje staršev.

Postopek skrbniškega organa v sporu v zvezi s skupnim izvrševanjem varstva in vzgoje otrok:

Če starša ne zmoreta doseči dogovora o vprašanjih glede skupnega varstva in vzgoje otrok (ne glede na to, ali živita skupaj ali ločeno), lahko vsak od njiju zahteva, naj odloči skrbniški organ, razen o vprašanjih glede svobode vesti ali svobode veroizpovedi.

Če se starša, katerih življenjska skupnost je prenehala in ki skupaj izvršujeta varstvo in vzgojo otrok, dogovorita o medsebojni delitvi ustreznih pravic in obveznosti ali o tem, da v prihodnje varstvo in vzgojo otroka izvršuje eden od njiju, skrbniški organ na njuno zahtevo tak dogovor zapiše v zapisnik. Zapisnik mora vsebovati tudi dogovor o tem, kateri od staršev bo vzgajal otroka, ter dejstvo, da bosta skupaj izvrševala varstvo in vzgojo otrok glede temeljnih vprašanj, ki vplivajo na prihodnost otroka, razen če sodišče ne odloči drugače.

Starša je treba obvestiti, da lahko svoj dogovor spremenita in da tak dogovor nima enake veljave kot odločba sodišča, izdana v postopku glede zakonske zveze ali postopku glede ureditve varstva in vzgoje otrok.

V postopku glede zakonske zveze sodišče po svoji presoji začasno odloči o vprašanju namestitve mladoletnega otroka in bivanju otroka pri enem od staršev ali tretji osebi, o razširitvi ali omejitvi varstva in vzgoje otrok ali stikih med enim od staršev in otrokom.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Glede tega vprašanja glej tudi poglavje Kako postopati?.

V postopkih glede odvzema ali ponovne vzpostavitve varstva in vzgoje otrok ter glede namestitve in premestitve otroka ali glede pravice do stikov se strankam ne glede na njihove prihodke in finančni položaj prizna *pravica do odloga plačila*. Pravica do odloga plačila pomeni, da država vnaprej krije vse pristojbine in druge stroške, ki nastanejo v postopku, po koncu postopka pa jih mora neuspešna stranka povrniti državi.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Da, v skladu s splošnimi pravili je v postopkih v zvezi z varstvom in vzgojo otrok mogoča pritožba. Pritožbo lahko vloži starš ali otrok. Rok za vložitev pritožbe je 15 dni od datuma obvestila o odločbi.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Za izvršitev odločbe, ki se nanaša na starševsko odgovornost, *sodišče prve stopnje* ali v primeru tuje odločbe (sodne poravnave), potrjene v skladu s členom 42 Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003), *okrožno sodišče, ki deluje pri sedežu regionalnega sodišča in ki je pristojno glede na običajno prebivališče otroka ali osebe, zoper katero je izdana izvršilna odločba,* ali osrednje okrožno sodišče v Budi *(Budai Központi Kerületi Bíróság)* v Budimpešti izda izvršilni nalog.

Pri izvrševanju sodne odločbe (sporazuma, ki ga potrdi sodišče) glede predaje in namestitve otroka sodišče pozove osebo, na katero se odločba nanaša, naj prostovoljno izpolni svojo obveznost, in ji določi primeren rok; če oseba obveznosti do roka ne izpolni, sodišče odredi predajo otroka ob pomoči policije.

Otroka je treba predati osebi, ki zahteva izvršbo, ob njeni odsotnosti pa njenemu predstavniku, ki ga potrdi skrbniški organ, ali skrbniškemu organu. Ob predaji otroka mora oseba, ki je morala otroka predati, obvestiti osebo, ki prevzame otroka, o otrokovem zdravstvenem stanju in vseh drugih okoliščinah, ki bi lahko ogrozile otrokovo življenje ali telesno celovitost, če ne bi bile sporočene.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Sodišča na Madžarskem brez posebnega postopka priznavajo odločbe, izdane v kateri koli državi članici glede starševske odgovornosti. V nobenem primeru ni mogoče preverjati vsebine odločbe.

Vsaka zainteresirana stran pa lahko pri pristojnem sodišču zahteva, naj se odločba prizna ali ne prizna.

Izvrševanje:

Odločba glede izvrševanja starševske odgovornosti, izdana v neki državi članici, ki je v njej izvršljiva in je bila vročena, se izvrši na Madžarskem, če se na Madžarskem na zahtevo zainteresirane strani razglasi za izvršljivo.

Sodišče ali pristojni organ v državi članici, kjer je bila odločba izdana, na zahtevo zainteresirane strani izda potrdilo v skladu s členom 42 Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003.

Okrožno sodišče pri sedežu regionalnega sodišča, ki je pristojno glede na običajno prebivališče otroka ali osebe, ki mora izpolniti obveznost, ali osrednje okrožno sodišče v Budi v Budimpešti izda izvršilni nalog na podlagi tuje odločbe (sodne poravnave), ki ima tako potrdilo.

Odločba tujega sodišča je izvršljiva, če glede na svojo naravo izpolnjuje naslednje pogoje: je sodna odločba sodišča, ki v civilnem postopku ugotovi kršitev; je del sodne odločbe v kazenskem postopku, s katero sodišče ugotovi kršitev na podlagi povezanega civilnega zahtevka; ali je sporazum, ki ga potrdi sodišče.

Izvršilni postopek na podlagi izvršilnega naloga se izvede v skladu z madžarsko izvršilno zakonodajo.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Sodišča na Madžarskem brez posebnega postopka priznavajo odločbe, izdane v drugi državi članici. V nobenem primeru ni mogoče preverjati vsebine odločbe.

Vsaka zainteresirana stran pa lahko pri pristojnem sodišču zahteva, naj se odločba prizna ali ne prizna.

Vsaka stranka se lahko pritoži zoper odločbo, izdano na podlagi vloge za razglasitev izvršljivosti.

O pritožbi je treba odločiti v skladu s pravili o sodnih postopkih.

Pritožbo zoper razglasitev izvršljivosti je treba vložiti v enem mesecu od vročitve odločbe. Če ima stranka, zoper katero se zahteva izvršba, običajno prebivališče v drugi državi članici (ne na Madžarskem), je rok za vložitev pritožbe dva meseca od datuma osebne vročitve ali vročitve na naslovu prebivališča. Roka ob sklicevanju na oddaljenost ni mogoče podaljšati.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Madžarska je podpisnica *Haaške konvencije z dne 19. oktobra 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok*, ki vključuje pravila o pravu, ki se uporablja; taka pravila vključujejo tudi nekatere dvostranske mednarodne pogodbe o medsebojni pomoči.

Na podlagi madžarskega nacionalnega prava razmerja med staršem in otrokom v okviru družinskega prava ureja pravo, ki se uporablja za otroka, torej zlasti glede dodelitve imena, določitve prebivališča, nege in pravnega zastopanja otroka ter upravljanja otrokovega premoženja, razen preživninskih obveznosti. Glede družinskega statusa otroka in njegovih razmerij s starši v okviru družinskega prava je treba za otroka, ki je madžarski državljan ali živi na Madžarskem, uporabljati madžarsko pravo (razen za preživninske obveznosti), če je to za otroka ugodneje.

Spletna stran je del portala Tvoja Evropa.
Veseli smo vaših povratnih informacij o uporabnosti informacij.

This webpage is part of an EU quality network

Zadnja posodobitev: 15/01/2024
Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.